

Samen voor succes in armoedebestrijding: Vlaardingen

*Onderzoek en advies in het kader van de Nederlandse
Stedenestafette 2010*

Trudi Nederland
Jessica van den Toorn
Rob Lammerts

November 2010

Inhoud

1	De Stedenestafette in Vlaardingen	5
1.1	De Stedenestafette	5
1.2	De manifestatie van Vlaardingen	6
1.3	Leeswijzer	6
2	De mensen met een laag inkomen en de inkomensondersteuning in Vlaardingen	7
2.1	Kerncijfers over de gemeente	7
2.2	De gemeentebevolking in tien inkomensgroepen verdeeld	8
2.3	Wie zijn de mensen met een laag inkomen in Vlaardingen?	9
2.4	De regelingen voor mensen met een laag inkomen in Vlaardingen	10
3	Armoedebeleid in Vlaardingen: gemeente en maatschappelijke organisaties	13
3.1	Inzet van de gemeente	13
3.2	Inzet van maatschappelijke organisaties	15
3.3	Mensen met een laag inkomen over het minimabeleid in Vlaardingen	16
3.4	Mooie projecten voor de mensen met een laag inkomen	17
4	Samenwerken aan armoedebeleid in Vlaardingen	19
4.1	Inkomensverbetering en maatschappelijke participatie van de mensen met een laag inkomen	19
4.2	Samenwerking binnen het gemeentelijke apparaat	20
4.3	Samenwerking tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties	21
4.4	Samenwerking van maatschappelijke organisaties en groepen onderling	24
4.5	Lokale samenwerkingsverbanden	24
5	Versterking van de lokale sociale agenda in Vlaardingen	27
5.1	Respons op de vragen van de gemeente Vlaardingen aan het veld	27
5.2	Wensen voor de lokale sociale agenda	28
5.3	Wij willen meer samenwerken	28
6	Samen verder werken aan succes: conclusies en aanbevelingen	31
6.1	Oordeel over het beleid en het bereik	31
6.2	Inhoud van het beleid	32
6.3	Samenwerking verbeteren	33
	Literatuur en documenten	35
	Bijlagen:	
	1 Wensen voor de lokale sociale agenda	37
	2 Over het onderzoek in Vlaardingen	39

1 De Stedenestafette in Vlaardingen

1.1 De Stedenestafette

Het jaar 2010 is het Europese Jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. En de gemeente Vlaardingen doet mee! Armoede en sociale uitsluiting zijn ook in Nederland hardnekkige fenomenen. Volgens recente Europese cijfers leeft circa 10% van de inwoners in Nederland van een minimuminkomen. Om die inwoners te ondersteunen zijn er in Nederland veel wetten, initiatieven en projecten. Vooral het gemeentelijke beleid op het gebied van het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting kent een uitgebreide praktijk. Dit beleid is, naast de broodnodige inkomensondersteuning, steeds meer gericht op het doorbreken van afhankelijkheid en het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid.

In dit Europese Jaar richten we de aandacht op de voortgang van het gemeentelijke beleid. Om dit te doen hebben wij, Movisie, het Verwey-Jonker Instituut en de gemeente Utrecht, een Stedenestafette georganiseerd. Dertig gemeenten geven elkaar het stokje door en houden een lokale manifestatie om de lijnen voor de komende jaren uit te zetten. Dit gebeurt samen met maatschappelijke organisaties en met mensen met een minimuminkomen. Naast het bepalen van de inhoud van het beleid gaat het ook om een betere samenwerking: samen voor succes. Het gaat om versterking, vernieuwing en verbetering van die lokale samenwerking.

De gemeente Vlaardingen is deelnemer aan de Stedenestafette. In die hoedanigheid organiseerde Vlaardingen in 2010 een lokale manifestatie en maakt de gemeente met betrokkenen bij het armoedebeleid een lokale sociale toekomstagenda. Tijdens de voorbereiding voor deze manifestatie heeft het Verwey-Jonker Instituut een onderzoek uitgevoerd naar de samenwerking tussen de gemeente, instellingen, en (vertegenwoordigers) van de mensen met een laag inkomen wat betreft de ondersteuning van de mensen met een minimuminkomen in Vlaardingen. Dit onderzoek kent verschillende onderdelen: een inventarisatie van het bestaande onderzoek en de inhoud van het beleid, een enquête en interviews (zie Bijlage 2 voor meer details over het onderzoek). De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt in dit rapport.

1.2 De manifestatie van Vlaardingen

De gemeente Vlaardingen organiseert al vier jaar samen met de Cliëntenraad van de afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid een Armoedeconferentie. Dit jaar vond de conferentie voor de vijfde keer plaats op 17 november, en stond mede in het teken van de Stedenestafette. De opzet van de conferentie was verbreed, waarbij het accent was verschoven van armoedebestrijding naar de bestrijding van sociale uitsluiting. Om die reden was ook de Wmo-adviesraad betrokken bij de organisatie. Het thema van de conferentie luidde: 'Alle Vlaardingers doen mee'. De gemeente Vlaardingen wilde met de conferentie een impuls geven aan de samenwerking binnen het netwerk van maatschappelijke organisaties. Een met dit oogmerk opgesteld manifest is tijdens de conferentie ter ondertekening voorgelegd aan alle betrokken maatschappelijke organisaties.

1.3 Leeswijzer

In dit rapport brengen we het beleid en de praktische initiatieven rond armoede en sociale uitsluiting in Vlaardingen op hoofdlijnen in kaart. Er zijn zes hoofdstukken, opgebouwd uit een aantal korte paragrafen. De citaten in de tekst zijn afkomstig uit de interviews en de enquête. Het volgende hoofdstuk gaat over de vraag wie de mensen met een laag inkomen in Vlaardingen zijn en hoe hun inkomensondersteuning geregeld is. In Hoofdstuk 3 gaan we nader in op de inhoud van de inzet van de gemeente en het werk van de maatschappelijke organisaties. In Hoofdstuk 4 staat de samenwerking tussen de verschillende partijen centraal, zoals de afstemming binnen de gemeente tussen verschillende afdelingen en de samenwerking tussen de gemeente en betrokken maatschappelijke organisaties. Hoofdstuk 5 heeft de wensen van de betrokken partijen voor de lokale sociale agenda tot onderwerp. En in Hoofdstuk 6 presenteren we de conclusies van het onderzoek en de aanbevelingen voor verdere beleidsontwikkeling.

2 *De mensen met een laag inkomen en de inkomensondersteuning in Vlaardingen*

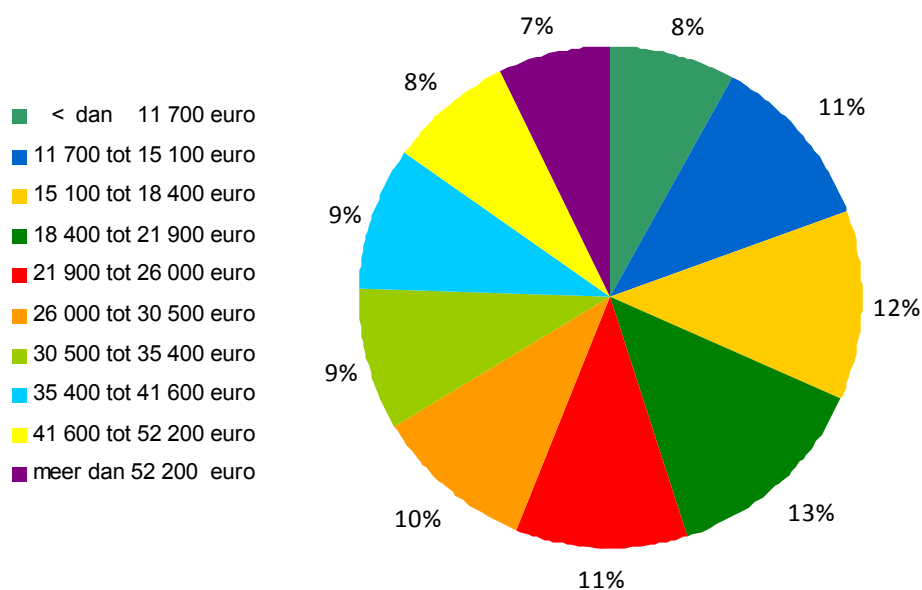
2.1 *Kerncijfers over de gemeente*

Aantal inwoners: (Bron: CBS per 1 januari 2009)	70.433
Aantal uitkeringsgerechtigden (Bron: CBS 2009, 3e kwartaal)	5.310 2.650 arbeidsongeschiktheidsuitkeringen + 1.070 Ww-uitkeringen + 1.590 bijstandsgerechtigden
Aantal huishoudens onder 120% bijstandsniveaugrens: (Bron: StimulanSZ, 2008)	4.140
Aantal kinderen in bijstandssituatie: (Bron: Kinderen in tel. Databoek. Cijfers uit 2008)	1.190

2.2 De gemeentebevolking in tien inkomensgroepen verdeeld

Inkomensverdeling Vlaardingen

Besteedbaar inkomen (netto) per huishouden per jaar

Acht procent van de huishoudens in Vlaardingen bevindt zich in de laagste inkomensgroep, die minder dan 11.700 euro per jaar te besteden heeft. Landelijk varieert het aandeel van de laagste inkomensgroep in de gemeentebevolking van 5% tot 23% (CBS, 2006).

2.3 *Wie zijn de mensen met een laag inkomen in Vlaardingen?*

Uit de inkomensmatrix van KWIZ (2010) blijkt dat in Vlaardingen meer dan de helft van de mensen met een laag inkomen bestaat uit alleenstaanden (53.9%). Daarnaast is meer dan de helft van de eenoudergezinnen afhankelijk van een minimuminkomen.

Verder zien we dat de grootste groep mensen met een laag inkomen valt binnen de leeftijdscategorie 40-65 jaar (gekeken naar het oudste lid van het huishouden), te weten 39.3%. Deze groep wordt echter op de voet gevolgd door 65-plussers, die 33.8% uitmaken van alle minimahuishoudens. Verder valt op dat onder huishoudens met een niet-westerse achtergrond relatief veel mensen met een laag inkomen voorkomen, namelijk 37%. Dit heeft tot gevolg dat 42% van alle niet-westerse allochtone kinderen opgroeit in een gezin met een minimuminkomen (tegenover 9% van de autochtone kinderen). Bij zo'n 46.5% van alle mensen met een laag inkomen gaat het om een langdurig laag inkomen. Ze moeten al drie jaar of langer van een minimuminkomen rondkomen.

De Voedselbank in Vlaardingen ziet onder haar bezoekers een 'doorsnee van de bevolking'. De Voedselbank is in 2006 gestart en heeft op het moment drie uitdeelpunten. Ze zijn alle drie in kerkgebouwen gevestigd. De Protestantse diaconie regelt het transport van het voedsel uit Rotterdam. Er zijn rond de 50 vrijwilligers werkzaam bij de uitdeelpunten en wekelijks bestaat de verstrekking uit voedselpakketten voor 120 gezinnen. Onze gesprekspartner van de Voedselbank geeft aan dat onder de bezoekers vooral veel eenoudergezinnen en mensen met schulden zijn. Die mensen hebben volgens hem vooral behoefte aan begeleiding, zoals bijvoorbeeld op het gebied van schuldhulpverlening. Bij de Voedselbank komen zowel mensen die nog niet bekend zijn bij reguliere instellingen als mensen die het *'traject al ingegaan zijn en even een steuntje in de rug nodig hebben voordat de uitkeringen komen'*.

Bij de Formulierenbrigade in Vlaardingen komen veel niet-Nederlandse groepen van mensen met een laag inkomen, - waaronder voornamelijk Turkse en Marokkaanse cliënten-, en ook veel ouderen en alleenstaande moeders. De Formulierenbrigade is opgericht in 2007 en bestaat uit zo'n zeven á acht brigadiers en een coördinator. De brigadiers komen zelf uit de bijstand en de brigade is voor hen een werk-/leertraject, waarin ze in een jaar worden toegeleid naar regulier werk. In deze periode krijgen ze een salaris dat ongeveer even hoog is als de uitkering, maar ze zijn wel officieel uit de bijstand. Tot september 2010 heeft de Formulierenbrigade dit jaar 2300 mensen geholpen. De bezoekers van de Formulierenbrigade hebben volgens onze gesprekspartner vaak te maken met schulden en eenzaamheid. Volgens haar laat het succes van zowel het openbaar vervoer voor ouderen (in de zomer konden senioren gratis reizen) als het sociaal-cultureel fonds zien, dat er onder de mensen met een laag inkomen behoefte is aan deelname aan de maatschappij.

Volgens de vertegenwoordiger van de Cliëntenraad Sociale Zekerheid bestaat een grote groep mensen met een laag inkomen in Vlaardingen uit chronisch zieken en gehandicapten en werkende armen. De raad is een officieel adviesorgaan van de gemeente en bestaat uit zowel ervaringsdeskundigen als uit vertegenwoordigers van verschillende organisaties. Naast de bovenstaande groepen is er volgens deze vertegenwoordiger een grote groep Wwb-ers met een grote afstand tot de arbeids-

markt en een groep vanuit de Ww die geen werk kan vinden. Armoede en sociale uitsluiting gaan vaak samen, zo is de ervaring van deze vertegenwoordiger. Daarom is alleen financiële ondersteuning niet voldoende: *‘Het is niet altijd zo dat mensen met een uitkering geholpen zijn met alleen een zak geld’*. Sociale uitsluiting betekent volgens deze geïnterviewde: *‘Veel mensen hebben een laag zelfvertrouwen en ervaren geen respectvolle bejegening door anderen’*. Deze thema’s staan de laatste vijf jaar al wel centraal bij de gemeente en de Cliëntenraad.

2.4 De regelingen voor mensen met een laag inkomen in Vlaardingen

Sinds januari 2009 hanteert Vlaardingen 120% van het minimuminkomen als inkomensgrens voor alle regelingen, behalve de langdurigheidstoeslag. In de voor de doelgroep bestemde brochure ‘Krijg Nou Wat’ worden deze regelingen op een begrijpelijke manier beschreven en uitgelegd. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de ondersteunende maatregelen in Vlaardingen.

Tabel 1: Regelingen inkomensondersteuning in Vlaardingen

Regeling	Doelgroep	Bereik*
Bijzondere bijstand	Alle burgers met een laag inkomen en relatief hoge noodzakelijke kosten.	15.4%
Wit- en bruingoedregeling	Inwoners van Vlaardingen van 65 jaar en ouder met een inkomen op het sociaal minimum.	14.8%
Langdurigheidstoeslag	Iedereen tussen de 23 en 65 jaar, die gedurende een periode van 60 maanden een minimuminkomen ontvangt.	64.9%
Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering	Chronisch zieken en gehandicapten met een laag inkomen. Voorwaarde: zowel de basis- als de aanvullende verzekering zijn afgesloten bij DSW.	29.5%
Sociaal Cultureel Fonds	Alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het minimum.	11.5%
Rotterdampas	Alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het minimum.	18.6%
Regeling verborgen kosten chronisch zieken en gehandicapten	Chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.	Niet bekend
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	Hangt af van de situatie op het moment van verzoek.	Niet bekend

* Aantal rechthebbende huishoudens dat gebruik maakt van de regeling. Bron: Inkomensmatrix KWIZ, 2010.

Van alle minimahuishoudens maakt 88% gebruik van één of meer regelingen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat het meeste gebruik wordt gemaakt van de langdurigheidstoeslag. Het Sociaal Cultureel Fonds bereikt relatief de minste mensen van haar doelgroep. Verder beschrijft KWIZ per regeling een aantal kenmerken van de gebruikers:

- *Bijzondere bijstand*. Mensen met een Wwb-uitkering (ruim 64%), eenoudergezinnen (32%) en huishoudens van niet-westerse afkomst (50%) maken het meest gebruik van deze regeling.
- *Rotterdampas*. Relatief veel gezinnen met kinderen (45%) en deelnemers in de leeftijd van 25 tot 65 jaar (73%) maken gebruik van de pas.
- *Wit- en bruingoedregeling*. Van deze regeling maken vooral alleenstaanden (64%) en huishoudens met een niet-westerse achtergrond gebruik (47%).
- *Langdurigheidstoeslag*. Van de gebruikers van deze regeling heeft ruim 84% een Wwb-uitkering, is 55% alleenstaand, en is de verdeling naar etniciteit ongeveer gelijk met die in de gehele doelgroep.
- *Collectieve Aanvullende Verzekering Ziektekosten Vlaardingen (CAV Vlaardingen)*. Van deze regeling wordt vooral gebruik gemaakt door huishoudens met een Wwb-uitkering (60%) en mensen met een langdurig laag inkomen (74%). De verdeling naar etniciteit is ongeveer gelijk met die in de gehele doelgroep.
- *Regeling verborgen chronisch zieken en gehandicapten*. Alleenstaanden (63%), personen tussen de 40 en 65 jaar (54%), mensen met een langdurig laag inkomen (72%) en relatief veel autochtonen (68%) maken gebruik van deze regeling.
- *Sociaal Cultureel Fonds*. De gebruikers van deze regeling zijn vooral huishoudens met kinderen (74%), huishoudens met een Wwb-uitkering (65%), huishoudens van niet-westerse afkomst (55%), en mensen met een langdurig laag inkomen (76%).

Uit de Minima-effectrapportage (2010) blijkt dat de Rotterdampas voor de gemeente Vlaardingen voor alle onderzochte huishoudens een financieel voordeel oplevert. Participatie wordt hierdoor beter betaalbaar.

Het wegvallen van de kortingsmogelijkheden en de tegemoetkoming, vanwege een te hoog inkomen, zorgen echter wel voor een armoedeval voor een groot deel van de huishoudens met een inkomen vanaf 120% van het minimum. Dit zou volgens het NIBUD beperkt kunnen worden door het gebruik van onder andere de Rotterdampas onder deze groep te stimuleren. Het is voor deze groep, en dan vooral voor ouderen met een beperking, ook erg belangrijk dat ze een goede zorgverzekering hebben.

Verder blijkt dat categoriale bijzonder bijstand niet noodzakelijk is voor huishoudens van 65 jaar en ouder (zoals wordt toegepast in Vlaardingen), gelet op het verschil in bestedingsruimte met andere huishoudtypen.

Een andere uitkomst is dat de bestedingsruimte van huishoudens tot 120% van het minimum in Vlaardingen positief beïnvloed wordt door de volledige vergoeding van de premie voor de collectieve aanvullende verzekering ziektekosten.

Daarnaast blijkt uit de rapportage dat Vlaardingen goede ondersteunende maatregelen voor huishoudens met kinderen tot 18 jaar heeft. Gezinnen met oudere kinderen blijven ondanks de regelingen de minste bestedingsmogelijkheden hebben. Het NIBUD adviseert om de vergoedingen voor schoolkosten en internet en de Rotterdampas te behouden. Tot slot wijst de rapportage uit dat huishoudens met een zorgvraag profiteren van de Chronisch zieken en gehandicaptenregeling.

3 Armoedebeleid in Vlaardingen: gemeente en maatschappelijke organisaties

3.1 Inzet van de gemeente

Visie en doelstelling van het armoedebeleid

De gemeente Vlaardingen stelt zich als ten doel om de sociaal(-economische) zelfredzaamheid van inwoners van Vlaardingen op het gebied van werk, educatie, inkomen, inburgering en schulden te bevorderen ('De cliënt centraal. Beleidsplan Sociale Zaken en Werk, 2010 - 2011'). Hiermee verwoordt de gemeente Vlaardingen haar visie op armoede en sociale uitsluiting, namelijk dat armoede een samenspel is van gebrek aan voldoende inkomen, mogelijkheden voor participatie en zelfredzaamheid. Voldoende inkomen wordt bereikt door betaalde arbeid. De gemeente ziet dit als de beste weg om uit de armoede te raken. Om dit te bereiken voor en met de inwoners om wie het gaat, hanteert de gemeente Vlaardingen een tweesporenbeleid. Het eerste spoor is het bevorderen van de participatie op de arbeidsmarkt of, voor wie dit (vooral) nog te hoog gegrepen is, maatschappelijke en sociale participatie. Het tweede spoor bestaat uit het bieden van inkomensondersteunende maatregelen.

Onderdeel van de visie van de gemeente Vlaardingen is dat de aanpak van armoede en sociale uitsluiting niet alleen een opdracht is voor de gemeente. Maatschappelijke organisaties hebben hierin eveneens een verantwoordelijkheid. Daarom zoekt de gemeente Vlaardingen nadrukkelijk de samenwerking met maatschappelijke organisaties in Vlaardingen. De jaarlijkse armoedeconferentie speelt hierbij een belangrijke rol. Tal van maatschappelijke organisaties nemen daaraan deel. Met elkaar vormen zij het stedelijke armoedenetwerk. Naast het uitwerken van een inhoudelijk thema heeft de conferentie vooral betekenis voor ontmoeting en uitwisseling. Het gaat om het kennisnemen van en kennis delen over elkaars activiteiten. Volgens een gesprekspartner bij de gemeente draagt de conferentie ertoe bij dat de organisaties elkaar goed weten te vinden, en weten wat ze van elkaar kunnen verwachten.

Inhoud van het gemeentelijke armoedebeleid

Het armoedebeleid van de gemeente Vlaardingen is gericht op inkomensondersteuning en op het vergroten van de (arbeids)participatie. Hiermee komt de gemeente, aldus onze gesprekpartners,

tegemeet aan de behoeften van de Vlaardingse mensen met een laag inkomen: het verlichten van de inkomenssituatie en ondersteuning bij het voorkomen of tegengaan van isolement. Leidraad hierbij is dat het hebben van regulier werk, zonder enige vorm van ondersteuning, het hoogst haalbare niveau van participatie is ('De cliënt centraal. Beleidsplan Sociale Zaken en Werk, 2010 - 2011'). De gemeente Vlaardingen hanteert hiervoor de 'Participatieladder', die verschillende oplopende treden van participatieniveau weergeeft. Aan deze treden zijn passende diensten gekoppeld, die de klant helpen om een trede te kunnen stijgen. De klantmanagers houden bij hoe de klant zich ontwikkelt. Dit is de basis voor het vaststellen van een traject van participatiebevordering of van vervolgstappen. De voortgangsgesprekken vinden regelmatig plaats, ook tijdens de periode dat de klant een traject doorloopt of een subsidiebaan heeft. Voor het bevorderen van de participatie beschikt de gemeente over een arsenaal aan instrumenten, zoals het actief werven van inburgeraars, taalcoaches, themaprojecten rond inburgering en het participatieteam, en educatie op het gebied van taalverwerving en verwerving van startkwalificaties.

Niettegenstaande de aandacht voor participatie, bestaat de kern van het armoedebeleid uit inkomensondersteuning. Die is ook nodig, aldus onze gesprekspartners, om verdere verslechtering van de financiële situatie van minimahuishoudens te voorkomen. Om te voorkomen dat huishoudens met iets meer inkomen dan het sociaal minimum in de armoedeval terechtkomen, hanteert de gemeente Vlaardingen een bovengrens van 120% van het sociaal minimum voor het gebruik van inkomensondersteunende maatregelen. De inkomensondersteunende maatregelen betreffen de bijzondere bijstand, de Collectieve Aanvullende Verzekering ziektekosten, de regeling verborgen kosten chronisch zieken en gehandicapten, de wit- en bruingoed regeling, de warme maaltijdvoorziening, de langdurigheids-toeslag en de regeling kwijtschelding gemeentelijke heffing (zie ook 2.4).

Uit de bijzondere bijstand vergoedt de gemeente ook de kosten die mensen moeten maken bij het vergroten van hun kansen op de arbeidsmarkt, zoals reiskosten voor een re-integratietraject of sollicitatie, de aanschaf van een (brom)fiets bij het ontbreken van adequaat openbaar vervoer, de benodigde (werk)kleding, of de aanschaf van een computer. Tot de maatregelen voor inkomensondersteuning behoren ook voorzieningen voor het meedoen aan de samenleving. Dit zijn het Sociaal Cultureel Fonds en de Rotterdampas. Mensen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen een beroep doen op het Sociaal Cultureel Fonds om hun deelname aan sport, recreatie, culturele activiteiten, cursussen, activiteiten op school en lidmaatschappen van verenigingen te betalen. Kinderen vormen in het beleid een aparte aandachtsgroep. Voor hen zijn extra voorzieningen in het leven geroepen. Die zijn bestemd voor gezinnen met kinderen in de peuter- en basisschoolleeftijd of kinderen die de overstap maken van het basis- naar het voortgezet onderwijs. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de Regeling Peuterspeelzaal (een volledige vergoeding voor deelname aan de peuterspeelzaal) en de Regeling voor Brugklassers (de aanschaf van computers en een startpakket tot een waarde van 300 euro).

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Vlaardingen verschillende verbeteringen doorgevoerd en nieuwe initiatieven gestart op het gebied van armoedebestrijding (zie de nota 'Verbetering van het bereik en het gebruik van regelingen voor de mensen met een laag inkomen.'). De meeste hiervan vloeien voort uit de jaarlijkse armoedeconferentie. Voorbeelden hiervan zijn de Formulierenbrigade,

het gratis telefoonnummer van de afdeling Sociale Zaken en Werk, het Noodfonds Vlaardingen, en de site www.vlaardingen.nl/rechtopbijstand. Deze initiatieven zijn vooral bedoeld om mensen met een laag inkomen beter te informeren en zo het niet-gebruik van voorzieningen tegen te gaan. Een belangrijk initiatief, eveneens afkomstig uit de armoedeconferentie, is ook het Armoedemeldpunt. Hieraan besteden we verderop nog uitgebreid aandacht.

Voorals mensen met een andere inkomensbron dan een bijstandsuitkering, zoals ouderen en werkenden, maken weinig gebruik van de inkomensondersteuning. In het jaar 2008 zijn deze groepen in kaart gebracht en extra benaderd. Zo zijn alle werkenden met een laag inkomen aangeschreven en geïnformeerd over inkomensondersteuning. Bij ouderen vanaf 65 jaar die een aanvullende bijstandsuitkering hebben, worden huisbezoeken afgelegd door ouderenadviseurs van de Stichting Seniorenwelzijn. Inmiddels zijn alle in aanmerking komende ouderen bezocht. Jaarlijks vindt er een 'update' plaats onder nieuwe 65-jarigen.

Onze gesprekspartners bij de gemeente en maatschappelijke organisaties beoordelen het gemeentelijke armoedebeleid positief. Zij noemen als sterke punten van het armoedebeleid het laagdrempelige en ruimhartige karakter, de aandacht voor kinderen (Vlaardingen is mede ondertekenaar van het convenant met voormalig staatssecretaris Aboutaleb) en het verbeterde gebruik van voorzieningen. Als aandachtspunt wordt genoemd dat er bij de betrokkenen nog te weinig aandacht is voor de dieperliggende oorzaken van armoede en sociale uitsluiting.

3.2 *Inzet van maatschappelijke organisaties*

Zoals aangegeven, werkt de gemeente Vlaardingen samen met een groot aantal Vlaardingse maatschappelijke organisaties. De gemeente streeft naar een maatschappelijk breed gedragen armoedebeleid; samenwerking is daarvoor een eerste vereiste. Die komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in het verbeterde bereik van de doelgroepen van het armoedebeleid, zoals hiervoor geschetst. De inzet van de organisaties zelf is breed en gevarieerd te noemen. Dit komt duidelijk naar voren in de resultaten van de enquête die we afnamen bij professionele organisaties en vrijwilligersorganisaties. Vijftien organisaties namen hieraan deel. Hieruit blijkt dat verreweg de meeste organisaties zich inzetten op het gebied van signaleren en doorverwijzen (beide zijn 13x genoemd). Daarnaast houden relatief veel organisaties zich bezig met het informeren van mensen met een laag inkomen (10x genoemd), begeleiding op financieel terrein (9x genoemd) en begeleiding naar instanties (7x genoemd). Voorts houden verschillende organisaties zich bezig met activering, zoals activering naar persoonlijke netwerken (8x), sociaal-culturele participatie (6x) of opleiding/werk/vrijwilligerswerk (6x). Zes organisaties zijn gericht op psychosociale hulpverlening. Een kleiner aantal zet zich in op het gebied van schuldhulpverlening (5x), collectieve belangenbehartiging (4x), gezondheidsbevordering (3x) en financiële hulpverlening (2x). Tot slot noemt één organisatie het adviseren van de gemeente op het gebied van beleid.

Een belangrijk resultaat van de samenwerking is het Armoedemeldpunt. Zoals gezegd is het Armoedemeldpunt voortgekomen uit de jaarlijkse armoedeconferenties. Het Armoedemeldpunt is een

voorziening voor organisaties die te maken hebben met hulp aan en ondersteuning van mensen met een laag inkomen. Daarmee vormt het Armoedemeldpunt een belangrijk knooppunt in de armoedebestrijding. Hulpverleners die bij een cliënt stuiten op een bepaald probleem, maar daar zelf geen oplossing voor hebben, kunnen het probleem melden bij het Armoedemeldpunt. Het Armoedemeldpunt gaat vervolgens na welke instantie het meest geëigend is om het probleem aan te pakken en stuurt de melding door naar de betreffende organisatie. Het meldpunt houdt tevens toezicht op het verloop van de hulpverlening. Het Armoedemeldpunt is ondergebracht bij de Vlaardingse vestiging van de Maatschappelijke Dienstverlening Nieuwe Waterweg.

De Maatschappelijke Dienstverlening Nieuwe Waterweg (MDNW) speelt met haar aanbod aan hulp en educatie een belangrijke rol in de bestrijding van armoede en uitsluiting. Het aanbod van MDNW is breed en omvat verschillende vormen van maatschappelijk werk, sociaal raadsliedenwerk, diverse cursussen (o.a. de cursus 'Plan je budget' van het NIBUD), opvoedingsondersteuning en het Steunpunt Huiselijk Geweld. We spraken hierover met de directeur van de Vlaardingse vestiging. Volgens hem vloeit deze rol logischerwijs voort uit de financiële en sociale situatie waarin veel cliënten van MDNW verkeren. Een groot deel van de cliënten behoort tot de mensen met een laag inkomen. Daarbij hebben veel hulpvragen te maken met financiële kwesties en vragen om budgetbegeleiding. Sinds de oprichting van het Armoedemeldpunt is een deel van de cliënten via het meldpunt in contact gekomen met MDNW. Deze contacten betreffen veelal aanvragen voor bijzondere bijstand, ondersteuning in het omgaan met geld, en rechtskundige hulp van het Bureau Sociaal Raadslieden.

MDNW stelt zich op het standpunt dat hulpverlening zich niet moet beperken tot de aanpak van een probleem op zich, bijvoorbeeld een schuldsaneringstraject. Het gaat ook om de achterliggende oorzaken. Op die manier kun je niet alleen het probleem zelf aanpakken, maar ook bijvoorbeeld het probleemveroorzakende gedrag dat kan voortvloeien uit de onmacht die mensen ervaren. Probleematische schulden zijn niet zelden gerelateerd aan gedrag rond lenen en het kopen van goederen. En dit gedrag kan leiden tot het ontstaan van nieuwe schulden. Aandacht daarvoor en daaraan met de cliënt werken kan het ontstaan van nieuwe problemen voorkomen. Bij opvoedingsondersteuning bijvoorbeeld is het belangrijk om na te gaan in hoeverre de opvoedingspraktijk van een gezin een risico vormt op de overname van armoedegerelateerd gedrag. Door hier aandacht aan te besteden kan voorkomen worden dat kinderen gedrag aanleren dat het risico op armoede en sociale uitsluiting later vergroot.

3.3 Mensen met een laag inkomen over het minimabeleid in Vlaardingen

De vertegenwoordigers van mensen met een laag inkomen die wij hebben gesproken, te weten vertegenwoordigers van de Voedselbank, de Cliëntenraad Sociale Zaken en de Formulierenbrigade, zijn over het algemeen positief over het armoede- en participatiebeleid in Vlaardingen. De geïnterviewden vinden dat er voldoende inkomensondersteuning is voor mensen met een laag inkomen en zij beoordelen vooral de regelingen voor kinderen van mensen met een laag inkomen als zeer positief. Verder noemen ze in het bijzonder het Sociaal Cultureel fonds, de Formulierenbrigade en het Armoedemeldpunt als goede initiatieven in Vlaardingen. Ook vinden ze de gehanteerde inko-

mensgrens van 120% van het minimum heel goed, omdat zo de ‘werkende armen’ toegang tot ondersteuning hebben. Tot slot heeft vooral de Cliëntenraad het gevoel dat de mensen met een laag inkomen via hen inspraak hebben in het beleid en dat de gemeente ook daadwerkelijk naar hen luistert. De geïnterviewde zegt hierover: *‘Negen van de tien keer nemen ze onze adviezen mee’*.

Verbeterpunten

Als punt van verbetering noemen alle drie de voorlichting over het beleid aan de mensen met een laag inkomen. De gemeente heeft in samenwerking met de Cliëntenraad folders en flyers ontwikkeld en gedrukt, maar schriftelijke informatie is voor een deel van de doelgroep niet toereikend. Dit geldt met name voor analfabeten en allochtone ouderen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen. Daardoor is volgens de geïnterviewden nog altijd een deel van de mensen met een laag inkomen niet op de hoogte van de regelingen waar ze recht op hebben. De gemeente zou hier meer op kunnen inzetten, volgens één van hen door te focussen op de specifieke gebieden waar veel mensen met een laag inkomen leven. Een ander geeft aan dat er duidelijker één loket moet komen waar mensen terecht kunnen en zegt: *‘Ik weet zelf nauwelijks waar ik terecht moet, laat staan de burger’*. Ook de website www.vlaardingen.nl/rechtopbijstand kan eenvoudiger wat betreft opzet en taal.

Naast goede voorlichting over het beleid is het volgens een van de geïnterviewden ook de taak van de gemeente om meer voorlichting te geven over ‘hoe om te gaan met geld’. De mogelijkheid wordt geopperd om bijeenkomsten te organiseren waarin mensen elkaar tips kunnen geven.

Tot slot werd als verbeterpunt aangedragen om meer kortingen te regelen voor alleenstaanden. De regelingen richten zich nu vooral sterk op gezinnen met kinderen.

Invloed bezuinigingen

Alle drie de geïnterviewden vrezen de gevolgen van de bezuinigingen voor het armoede- en participatiebeleid in Vlaardingen. Een geïnterviewde geeft aan dat de gevolgen mee kunnen vallen als de gemeente niet bezuinigt op de uitkeringen.

3.4 Mooie projecten voor de mensen met een laag inkomen

Uit het voorgaande komt al naar voren dat zowel de gemeente Vlaardingen als de maatschappelijke organisaties voortvarend te werk gaan bij het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting. In dit verband werpt ook de samenwerking vruchten af. Bijvoorbeeld als het gaat om initiatieven die voortvloeien uit de armoedeconferentie, zoals het Armoedemeldpunt en de Formulierenbrigade. Tijdens de interviews worden, naast deze projecten, nog verschillende andere projecten genoemd die bijdragen aan de verbetering van de leefsituatie van mensen met een laag inkomen. Genoemd zijn bijvoorbeeld de gratis fietsenstalling voor mensen met een laag inkomen, de stadswachten, waarbij jongeren de kans wordt geboden op werk in de beveiliging, en het project Huisbezoeken aan 65-plussers. Verschillende geïnterviewden uiten tegelijk hun zorg om het voortbestaan van deze en andere projecten, in het zicht van de komende bezuinigingen op gemeenten door de Rijksoverheid.

Uit alle initiatieven hebben we de volgende drie gekozen: de Formulierenbrigade, de Cliëntenraad van de afdeling Sociale Zaken en Werk, en het project Huisbezoeken aan 65-plussers.

De Formulierenbrigade

Sinds 2007 heeft Vlaardingen een Formulierenbrigade. De Formulierenbrigade verleent hulp bij het invullen van bezwaarschriften en het aanvragen van bijzondere bijstand en andere vormen van inkomensondersteuning. Alle Vlaardingers kunnen een beroep doen op Formulierenbrigade, maar de brigade richt zich specifiek op de mensen met een laag inkomen. De Formulierenbrigade is dagelijks bereikbaar op een centraal punt in een winkelstraat. Daarnaast houdt de Formulierenbrigade spreekuren op drie verschillende plekken elders in de stad. Dit betreft centra waar veel mensen met een laag inkomen komen, zoals enkele wijkcentra, een multiculturele voorziening waarin ook Vluchtelingenwerk gevestigd is, en een bedrijfsverzamelgebouw met een vestiging van het diaconaal centrum. Behalve de geboden hulp bij het invullen van formulieren, verwijzen de medewerkers/vrijwilligers mensen ook door naar bijvoorbeeld de schuldhulpverlening, het maatschappelijk werk of de sociaal raadslieden.

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Werk

Evenals in veel andere gemeenten, laat ook in Vlaardingen de wethouder voor Sociale Zaken zich adviseren door een Cliëntenraad. Deze Cliëntenraad geeft op verschillende manieren vorm en inhoud aan haar adviesrol. Daarmee vervult deze Cliëntenraad, met op de achtergrond de gemeente Vlaardingen, een voorbeeldfunctie voor andere cliëntenraden. Naast het gevraagd en ongevraagd adviseren van de wethouder, is de Cliëntenraad ook actief met het bezoeken van organisaties met informatie over het armoede- en re-integratiebeleid. Dit vindt plaats in samenwerking met het Armoedemeldpunt. Hierbij snijdt het mes aan twee kanten. Door de bezoeken en informatieuitwisseling komt de Cliëntenraad ook te weten wat er leeft bij de organisaties en waar medewerkers tegenaan lopen. Die kennis wordt weer benut in het advieswerk. Ook heeft de Cliëntenraad dagelijks een telefonisch spreekuur.

Huisbezoeken 65-plussers

Vlaardingen heeft te maken met een toenemend aandeel ouderen in de bevolking. Een deel van deze groep moet rondkomen van alleen een Aow-uitkering of een Aow met een klein pensioentje. Deze groep hoort daarom bij de mensen met een laag inkomen. Tegelijk maken ouderen relatief gezien weinig gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen en voorzieningen op het gebied van participatie. Om het gebruik van voorzieningen te stimuleren, zijn de huishoudens van 65-jarigen en ouder die een aanvullende bijstandsuitkering hebben benaderd door medewerkers van Seniorenwelzijn, voor informatie en advies over de bestaande voorzieningen. Ter plekke kan een aanvraag voor een voorziening worden ingevuld. Inmiddels zijn alle in aanmerking komende huishoudens bezocht en kan het project zich beperken tot het bezoeken van de nieuwe instroom van 65-plussers.

4 *Samenwerken aan armoedebeleid in Vlaardingen*

De gemeente Vlaardingen ziet al jaren de noodzaak om met het veld samen te werken. Zo lezen we in de Wmo-nota 2008-2012: *Samenwerking tussen organisaties, burgers, maatschappelijke partners en de gemeente en afstemming van activiteiten is noodzakelijk om gemeentelijke beleidsdoelen te kunnen realiseren. Vooral daar waar het gaat om het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burgers en de leefbaarheid van hun woonomgeving heeft de gemeente als regisseur een belangrijke rol. De gemeente spreekt alle partijen aan op hun eigen verantwoordelijkheid en maakt afspraken over wie wat doet.* (p.8)

In dit onderzoek hebben wij ambtenaren en organisaties gevraagd hun licht te laten schijnen op de samenwerking in Vlaardingen omtrent armoede en sociale uitsluiting. Zeven ambtenaren en vijftien organisaties hebben de vragenlijst ingevuld. Dit hoofdstuk is gebaseerd op deze antwoorden, die hier en daar worden aangevuld met informatie uit de interviews. De geënquêteerde ambtenaren zien voor de gemeente vooral een rol in het informeren van burgers over de beschikbare voorzieningen en in het maken en bewaken van (de uitvoering van) beleid. Vier ambtenaren noemen ook de rol van de gemeente als samenbrenger van de belangrijke partijen op het gebied van armoede en sociale uitsluiting.

4.1 *Inkomensverbetering en maatschappelijke participatie van de mensen met een laag inkomen*

De samenwerking binnen het gemeentelijke apparaat is zowel gericht op inkomensondersteuning als op de maatschappelijke participatie van mensen met een laag inkomen (beiden worden ongeveer even vaak genoemd).

De samenwerking tussen de gemeente en andere organisaties op het terrein van armoede en sociale uitsluiting richt zich volgens de geënquêteerden uit organisaties vooral op de maatschappelijke participatie van mensen met een laag inkomen (9x genoemd) en minder op inkomensondersteuning (3x genoemd).

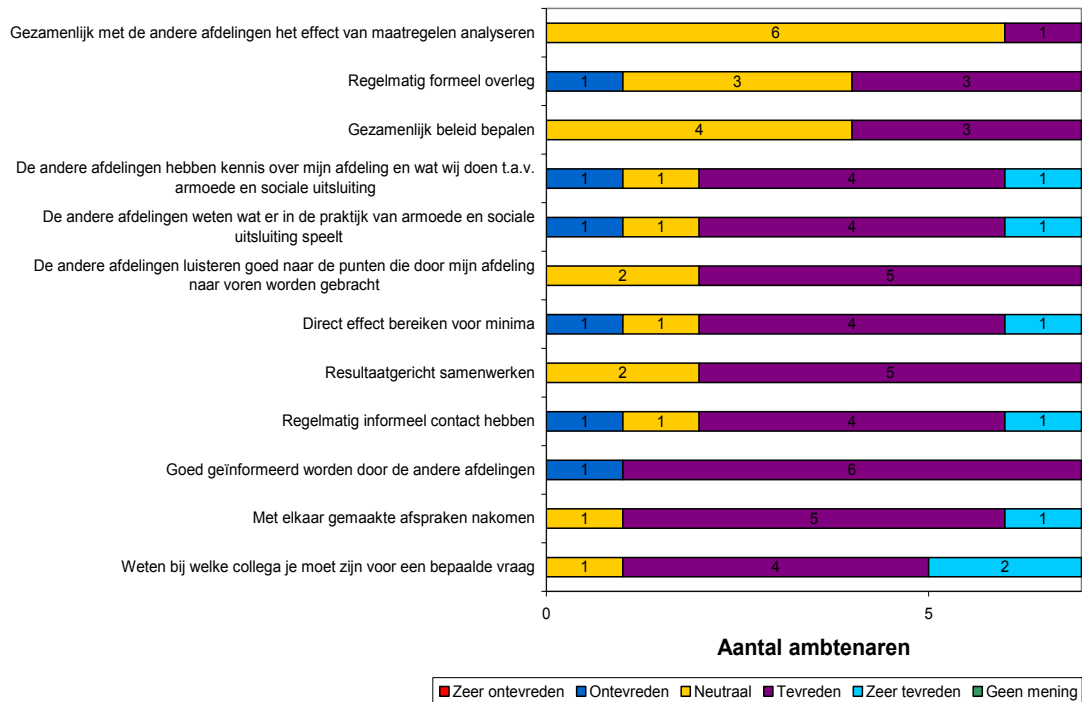
4.2 *Samenwerking binnen het gemeentelijke apparaat*

Vijf van de zeven ambtenaren die onze enquête invulden, - de meesten van hen zijn dus werkzaam bij Sociale Zaken -, geven aan dat hun afdeling veel samenwerkt met andere afdelingen binnen de gemeente als het gaat om armoede en sociale uitsluiting. Van de andere twee ambtenaren geeft één aan dat de eigen afdeling weinig samenwerkt, en één dat de afdeling niet weinig maar ook niet veel samenwerkt. Het meest wordt samengewerkt tussen ambtenaren van de afdeling Sociale Zaken en Werk en de ambtenaren van de afdeling Welzijn (beiden 6x genoemd). Samenwerking tussen de afdelingen Welzijn en Sociale Zaken en Werk wordt vooral gestimuleerd doordat beide portefeuilles bij de nieuwe wethouder zijn belegd. De Wmo-adviesraad deed bij de vijfde armoedeconferentie voor het eerst als partner mee.

De meest voorkomende vormen van samenwerken zijn het uitwisselen van informatie over de grote lijnen van beleid en het contact over individuele cases (beiden 4x genoemd). De samenwerking is voornamelijk gericht op ouderen, arbeidsongeschikten en chronisch zieken (beiden 6x genoemd). Maar ook andere doelgroepen noemen de geënquêteerde ambtenaren relatief vaak (4 á 5x), zoals kinderen van mensen met een laag inkomen, werkenden met een laag inkomen met een baan, bijstandsgerechtigden, dak- en thuislozen, en nieuwe Nederlanders.

De ambtenaren waarderen de samenwerking met andere afdelingen gemiddeld met een 7,6. Het meest tevreden zijn ze over feit dat zij weten bij welke collega ze moeten zijn voor een bepaalde vraag. Twee ambtenaren zijn hier zelfs zeer tevreden over. Maar er is ook tevredenheid over het nakomen van gemaakte afspraken en over de mate waarin mensen geïnformeerd worden door andere afdelingen. Het minst tevreden zijn de ambtenaren over de mate waarin en/of de manier waarop gezamenlijk met andere afdelingen het effect van maatregelen wordt geanalyseerd. Slechts één ambtenaar is hier tevreden over, de rest is neutraal. Figuur 4.1 geeft een overzicht van de aspecten en de tevredenheid daarover van de ambtenaren.

Figuur 4.1: Tevredenheid over het samenwerken (n=7)

De ambtenaren zijn over het algemeen redelijk tevreden over de samenwerking binnen de gemeente. Wel hebben zij de volgende suggesties over hoe de kwaliteit van de onderlinge samenwerking nog te verbeteren valt:

- Door beter inzicht te verkrijgen in de financiële aspecten van de betrokken afdelingen, zoals subsidieverstrekking aan gemeenschappelijke instellingen.
- Door regelmatig overleg over de kwaliteit van de onderlinge samenwerking.
- Door op de hoogte te zijn van de regelingen van de gemeente, zodat er een juiste doorverwijzing kan plaatsvinden.
- Soms zijn contactpersonen niet even makkelijk te bereiken. Zo zou het Budgetbureau beter bereikbaar moeten zijn.

4.3 Samenwerking tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties

Visie van de gemeente

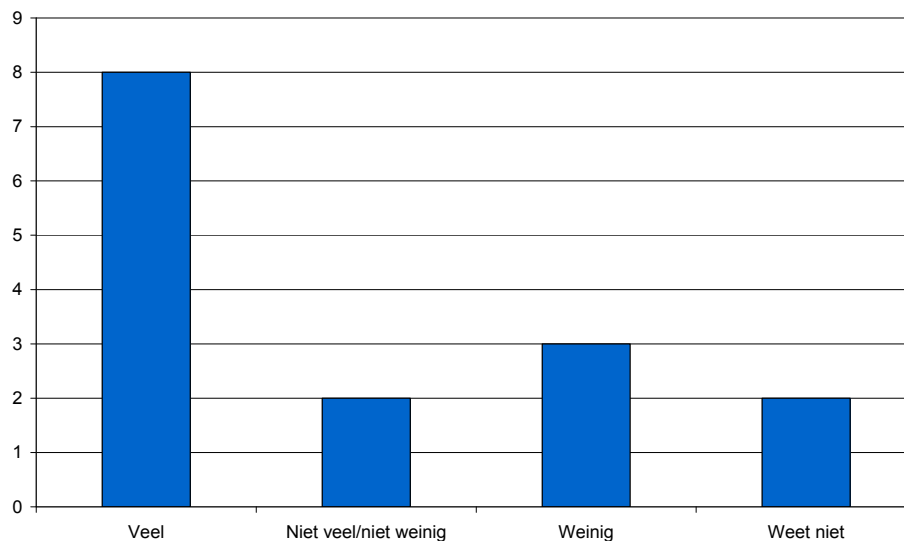
Alle geënquêteerde ambtenaren geven aan samen te werken met andere organisaties op het gebied van armoede en sociale uitsluiting. Het gaat vooral om de belangenbehartigers van mensen met een laag inkomen, woningcorporaties, kinderopvang/peuterspeelzalen en de media. De samenwerking

betreft met name de uitwisseling van informatie (5x genoemd). Daarnaast is er relatief vaak contact over individuele cases en delen de gemeentelijke afdelingen deskundigheid en loketten met organisaties in het veld (allen 3x genoemd). De samenwerking richt zich verder vooral op ouderen (4x genoemd), kinderen van mensen met een laag inkomen, arbeidsongeschikten en chronisch zieken en dak- en thuislozen (allen 3x genoemd).

Visie van de organisaties

Van de vijftien geënquêteerde organisaties geven er zeven aan structureel gesubsidieerd te worden door de gemeente. Daarnaast ontvangen twee organisaties subsidies per project. Van de overige zes worden er vijf niet gesubsidieerd en één organisaties weet het niet. De onderstaande figuur laat zien hoe groot de omvang van de samenwerking is.

4.2 Mate van samenwerking tussen gemeente en organisaties (n=15)

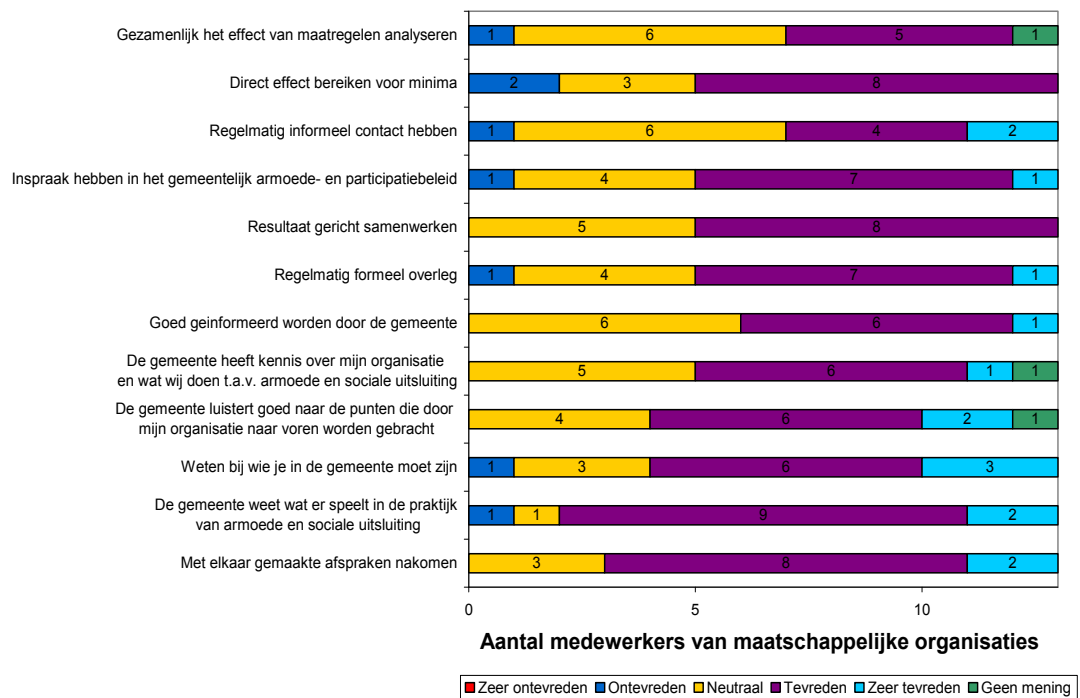
Deze figuur laat zien dat op twee organisaties na die het niet weten, alle organisaties aangeven in meer of mindere mate samen te werken met de gemeente. Bij ongeveer de helft van de organisaties gaat het om frequente samenwerking.

De samenwerking met de gemeente bestaat volgens de organisaties voor het overgrote deel uit het uitwisselen van informatie (11x genoemd). Daarnaast komt het regelmatig voor dat organisaties met de gemeente contact hebben over individuele cases, of dat ze gezamenlijk projecten organiseren en uitvoeren (beiden 8x genoemd). Daarnaast geven zes geënquêteerden aan dat hun organisatie wordt betrokken bij de beleidsvorming van de gemeente.

De samenwerking met de gemeente is volgens vijf organisaties niet gericht op specifieke doelgroepen. De andere organisaties geven aan dat dit wel het geval is en noemen hierbij een groot aantal groepen, waarbij dak- en thuislozen het vaakst en mensen met een laag inkomen met een baan het minst worden genoemd.

Gemiddeld beoordelen de organisaties de samenwerking met de gemeente met een 7. Het laagste cijfer dat wordt gegeven is een 5, het hoogste een 9. Onderstaande figuur 4.3 laat zien dat de organisaties gemiddeld het meest tevreden zijn over het feit dat met elkaar overeengekomen afspraken worden nagekomen. Ook zijn ze tevreden over de kennis die er bij de gemeente is over de organisatie en wat de organisatie doet ten aanzien van armoede en sociale uitsluiting. Ze zijn het minst tevreden over de mate waarin gezamenlijk het effect van maatregelen wordt geanalyseerd, en de mate waarin direct effect voor de mensen met een laag inkomen wordt bereikt.

Figuur 4.3 Tevredenheid over de samenwerking (n=13)

Over het algemeen zijn de organisaties dus tevreden over de samenwerking met de gemeente, of zijn ze op z'n minst neutraal. Toch geven veel geënquêteerden suggesties voor het verbeteren van de kwaliteit van de samenwerking. Het gaat om de volgende suggesties:

- Een betere afstemming of samenspel realiseren tussen de loketten.
- Betere regievoering door de gemeente.
- Het verbeteren van de klantvriendelijkheid.
- Een snellere intake realiseren van mensen die de huur niet meer betalen en voor het laatste kansbeleid opteren.
- De contacten met de afdelingen en beleidsmakers optimaliseren.

- Tussen de jaarlijkse armoedeconferenties door zou er ook nog aandacht voor armoede moeten zijn om organisaties met elkaar te verbinden.
- Het uitrollen van het project Thuis in de Westwijk in heel Vlaardingen, omdat het een belangrijke functie kan hebben als het gaat om het voorkomen van sociale uitsluiting.
- Nauwere contacten stimuleren met vrijwilligers en hen ondersteunen, bijvoorbeeld door het faciliteren van buddyprojecten.
- Het stimuleren van psychosociale begeleiding en zoeken naar de oorzaak van armoede bij de individuele cliënt. Meer werken aan de oorzaken van het gedrag dan aan de gevolgen.
- Het is van belang om continu in gesprek te blijven, gezien de veranderde (politieke) omgeving en het effect daarvan op kwetsbaren in de samenleving.
- De goede contacten die er nu zijn in de toekomst onderhouden.

4.4 Samenwerking van maatschappelijke organisaties en groepen onderling

Dertien van de vijftien geënquêteerden geven aan dat zijn/haar organisatie samenwerkt met andere organisaties dan de gemeente op het gebied van armoede en sociale uitsluiting. Ze werken vooral veel samen met dienstverlenende instellingen, medische instellingen, het maatschappelijk werk, de Voedselbank, onderwijsinstellingen, woningcorporaties en vrijwilligersorganisaties.

De samenwerking bestaat in alle gevallen uit het uitwisselen van informatie. Daarnaast is er in veel gevallen contact over individuele cases (10x genoemd). Het delen van elkaars voorzieningen is de minst voorkomende vorm van samenwerking. De onderlinge samenwerking is vooral gericht op bijstandsgerechtigden en dak- en thuislozen (beiden 6x genoemd). Samenwerking met als doelgroep mensen met een laag inkomen met een baan, of arbeidsongeschikten en chronisch zieken, komt het minst vaak voor (beiden 2x genoemd).

4.5 Lokale samenwerkingsverbanden

Van de gemeenteambtenaren geven er vijf aan dat hun afdeling deelneemt aan lokale samenwerkingsverbanden omtrent armoede en sociale uitsluiting. Ook elf van de vijftien medewerkers van organisaties geven aan deel te nemen aan deze verbanden. Hieronder volgt een omschrijving van de samenwerkingsvormen die relatief vaak genoemd zijn.

Netwerk van de armoedeconferenties

In Vlaardingen is een netwerk van organisaties actief bezig met het signaleren en bestrijden van armoede, waaronder vertegenwoordigers van scholen, jeugdzorg, de kinderopvang, sportclubs, kerkenraden, huisartsen, gemeenteambtenaren en leden van de Cliëntenraad. De jaarlijkse armoedeconferentie biedt een platform aan dit netwerk om ideeën en ervaringen uit te wisselen.

Armoedemeldpunt

Het Armoedemeldpunt is een project dat wordt gefinancierd door de gemeente en is aangehaakt bij de Maatschappelijke Dienstverlening Nieuwe Waterweg. Maatschappelijk werkers van de afdeling Algemeen Maatschappelijk Werk bemensen het meldpunt.

Waterweg Wonen

Waterweg Wonen is de grootste sociale verhuurder in Vlaardingen: de organisatie verhuurt zo'n 13.000 woningen. De meeste woningen zijn bestemd voor mensen die het niet breed hebben. Waterweg Wonen wil meer doen dan woningen bouwen, verhuren en verkopen. Extra oog hebben ze voor groepen die door leeftijd of een lichamelijke beperking niet goed in een 'gewoon' huis kunnen wonen. Daarvoor zoeken ze samenwerking met zorginstellingen en bouwen en onderhouden ze woningen die voor hen speciaal geschikt zijn.

Het Lokale Zorg Netwerk (LZN)

Het Lokaal Zorg Netwerk is een Schiedams en Vlaardings samenwerkingsverband van hulp- en dienstverlenende instanties, gecoördineerd door de GGD Rotterdam Rijnmond. Bij de hulpverlening kunnen verschillende instellingen worden betrokken. Het LZN biedt gecoördineerde hulp aan een kwetsbare groep mensen die de reguliere hulpverlening niet of nog niet bereikt.

Convenant Centraal Onthaal Nieuwe Waterweg Noord

Centraal Onthaal is een integrale en sluitende aanpak voor de maatschappelijke opvang van dak- en thuislozen, van intake tot uitstroom naar permanente huisvesting. De samenwerkende partners zijn de wethouder, Stichting Onder Eén Dak, Stichting Elckerlyc, GGZ Delfland, GGD Rotterdam-Rijnmond, Bouman GGZ, Maatschappelijke Dienstverlening Nieuwe Waterweg en Pameijer.

5 *Versterking van de lokale sociale agenda in Vlaardingen*

De versterking van de lokale sociale agenda is, samen met het versterken van de samenwerking tussen partijen op lokaal niveau, de belangrijkste doelstelling van deelname aan de Stedenestafette. Aan alle deelnemers is dan ook gevraagd naar hun wensen voor deze agenda. Daarnaast heeft de gemeente Vlaardingen zelf drie vragen aan de enquête kunnen toevoegen over punten die zij van groot belang acht. Ten slotte hebben we in de enquête expliciet gevraagd naar eventuele wensen om meer samen te werken.

5.1 *Respons op de vragen van de gemeente Vlaardingen aan het veld*

De gemeente koos ervoor om in de enquête drie vragen te stellen over het armoedenetwerk, waarbinnen organisaties de afgelopen vier jaar hebben deelgenomen aan de armoedeconferenties van Vlaardingen. Op de vraag wat dit netwerk voor de organisaties betekent, was het meest gehoorde antwoord dat het netwerk ervoor zorgt dat kennis kan worden verworven over elkaar en de doelgroepen van mensen met een laag inkomenbeleid (16x genoemd). Het netwerk draagt volgens velen ook bij aan het verbeteren van het bereik van de doelgroepen van het minimabeleid (14x genoemd).

De meeste respondenten zien voor zichzelf het consulteren, informeren en adviseren van andere organisaties als belangrijkste rol in het netwerk. Een rol als meebeslisser werd een stuk minder genoemd, en slechts één respondent zag voor zichzelf een rol weggelegd als coproducent.

Tot slot wilde de gemeente weten voor welke behoeften van mensen met een laag inkomen volgens de respondenten nog geen voorzieningen zijn getroffen in Vlaardingen. Hierop antwoordden de meesten dat Vlaardingen al veel en voldoende voorzieningen kent, of dat ze hier niet voldoende zicht op hebben. Drie respondenten noemden specifieke onderwerpen, te weten:

1. de opvang van ex-gedetineerden;
2. het gebruik van gezonde voeding door mensen met een met laag inkomen en;
3. het instellen van een gebruiksgoederenvergoeding naast de langdurigheidstoelage (zoals vloerbedekking, witgoed, et cetera).

5.2 *Wensen voor de lokale sociale agenda*

Een van de doelen van de armoedemanifestatie in Vlaardingen is het opstellen van een lokale sociale agenda. Daarom hebben we zowel in de enquête als tijdens de interviews met regievoerders en vertegenwoordigers van de mensen met een laag inkomen gevraagd naar de wensen voor deze agenda. Uit de antwoorden komt een groot aantal aandachtspunten naar voren (zie Bijlage 1). Samengevat gaat het om de volgende kernpunten:

- Het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen.
- Aandacht blijven houden voor de positie van kinderen en jongeren in minimahuishoudens.
- Samenhang tussen inkomensondersteuning, het vergroten van zelfredzaamheid en participatie.
- Inzetten op de preventie van armoedeproblematiek en isolement.

Alle genoemde agendapunten overziend, dient de sociale agenda voor Vlaardingen voornamelijk gericht te zijn op versteviging van het huidige armoede- en participatiebeleid. Het gaat niet zozeer om een uitbreiding van voorzieningen, als wel om het beter beschikbaar maken ervan en om het aanbrengen van samenhang tussen de verschillende doelen die ermee beoogd worden. Hierbij moet de aandacht ook uitgaan naar specifieke groepen, zoals ouderen, alleenstaanden, werkende mensen met een minimuminkomen en oudere schoolgaande kinderen.

5.3 *Wij willen meer samenwerken*

Acht van de vijftien medewerkers van organisaties vinden dat meer of intensiever zou moeten worden samengewerkt met de gemeente. Vijf medewerkers vinden dit niet zo nodig en twee hebben hierover geen mening of weten het niet. De acht medewerkers die wel meer willen samenwerken geven aan dit vooral te willen om beter/meer door te verwijzen (7x genoemd), armoede en sociale uitsluiting te kunnen signaleren, en voor een betere schuldhulpverlening te kunnen zorgen (beiden 6x genoemd).

Het overgrote deel van de medewerkers (elf) vindt dat meer samenwerking met andere organisaties op het gebied van armoede en sociale uitsluiting nodig is. Slechts één van de medewerkers vindt dit niet nodig en twee weten het niet of hebben geen mening. De medewerkers die meer samen willen werken noemen organisaties als het maatschappelijk werk, allochtone organisaties, ouderenorganisaties (o.a. Seniorenwelzijn), de kerken, thuiszorgorganisaties, de schuldhulpverlening, organisaties op het gebied van wonen, de Sociale Dienst, de wijkparticipatie, het Budgetbureau, de Kredietbank, het Europees Anti Armoede Netwerk (EAPN) en de Stichting Onder Een Dak (STOED).

Ze willen graag samenwerken op thema's als de armoedebestrijding, bezuinigingen, het voorkomen van isolement en eenzaamheid, aanvullende financiële mogelijkheden voor mensen met een laag inkomen, buddyprojecten, cultuur, zorg, inkomensbeheer en schuldhulpverlening, trainingen (preventie), preventie van huisuitzettingen, het afstemmen van het aanbod, doorverwijzen, de informatie over voorzieningen, psychosociale begeleiding, veiligheid en sociale samenhang.

Van de zeven ambtenaren vinden er twee dat meer samenwerking met andere afdelingen wenselijk zou zijn. Volgens twee anderen is dit niet nodig, en de overige drie weten het niet of hebben hier geen mening over.

De ambtenaren die wel meer willen samenwerken, willen dit beiden met de afdeling Welzijn. Daarnaast noemen zij los van elkaar de afdeling Sociale Zaken en Werk en de afdeling Onderwijs. De samenwerking zou volgens beiden vooral moeten bestaan uit signaleren, doorverwijzen, begeleiding naar organisaties toe en de preventie van armoede en sociale uitsluiting.

Waar het de samenwerking met andere groepen betreft, vindt slechts één ambtenaar dat meer samenwerking wenselijk is. Vijf geven aan dit niet nodig te vinden en één weet het niet of heeft geen mening. De ambtenaar die meer wil samenwerken, wil dit vooral met de Voedselbank om zorgmijders gebruik te laten maken van de mogelijkheden van het armoedebeleid, en met het Armoedemeldpunt om het melden van mensen te verbeteren.

6 *Samen verder werken aan succes: conclusies en aanbevelingen*

6.1 *Oordeel over het beleid en het bereik*

De gemeente Vlaardingen heeft een voortvarend minimabeleid en is continu bezig om voorzieningen voor de mensen met een laag inkomen op te zetten en uit te voeren. Al de respondenten uit dit onderzoek oordelen positief over het gemeentelijke armoedebeleid. De sterke kanten van het beleid zijn het laagdrempelige en ruimhartige karakter van de inkomensondersteuning, de aandacht voor kinderen (Vlaardingen is mede ondertekenaar van het convenant met voormalig staatssecretaris Aboutaleb) en de aandacht voor het verbeterde gebruik van voorzieningen. Wel uiten een paar respondenten de wens dat er meer aandacht komt voor de dieper liggende oorzaken van armoede en sociale uitsluiting.

De gemeente Vlaardingen heeft een actief beleid opgezet om de doelgroepen van het beleid te bereiken. Het zijn extra inspanningen rond het informeren van mensen over de bestaande mogelijkheden. Zo zijn alle mensen met een betaalde baan op minimumniveau schriftelijk geïnformeerd over de regelingen waar ze een beroep op kunnen doen. Ook worden er al jaren huisbezoeken afgelegd bij ouderen vanaf 65 jaar door ouderenadviseurs van de Stichting Seniorenwelzijn. Verder is de Formulierenbrigade actief, die een dubbel doel dient, want het is tegelijkertijd een activeringstraject. De brigadiers komen zelf uit de bijstand en de brigade is voor hen een werk/leertraject, waarin ze in een jaar worden toegeleid naar regulier werk. In deze periode krijgen ze een salaris dat ongeveer even hoog is als hun uitkering, maar ze zijn wel officieel uit de bijstand.

Voortdurende aandacht blijft nodig om het bereik van de inkomensondersteuning voor de doelgroepen van het minimabeleid nog verder te verbeteren. De gemeente werkt hard aan een digitale oplossing door het koppelen van de kennissystemen, bijvoorbeeld de koppeling de databases van de Suwi, de belastingen en de gemeente. Een ander voordeel van deze koppelingen is dat het mogelijk is om een snelbalie op te zetten, waardoor mensen binnen dertig minuten met een beschikking op zak naar huis kunnen gaan.

6.2 *Inhoud van het beleid*

De gemeente Vlaardingen heeft beleid en een uitvoeringspraktijk ontwikkeld op alle drie de onderdelen van het minimabeleid, te weten inkomensondersteuning, participatiebevordering en armoedepreventie. Wat betreft de doelgroepen gaat het in Vlaardingen om veel alleenstaanden, ouderen, eenoudergezinnen en nieuwe Nederlanders. Zoals gezegd oordelen de betrokkenen bij het beleid en de vertegenwoordigers van de mensen met een laag inkomen over het algemeen zeer positief over de doelstellingen en de uitvoering van het beleid.

Inkomensondersteuning

Ook specifiek over de regelingen rond inkomensondersteuning zijn alle betrokkenen positief. Wel wijzen meerdere geïnterviewden op de noodzaak aandacht te houden voor het informeren van een deel van de doelgroep. De afgelopen jaren zijn op dit punt goede initiatieven genomen, maar bijvoorbeeld schriftelijke informatie rondsturen werkt onvoldoende als het gaat om mensen die de Nederlandse taal niet goed beheersen, zoals analfabeten en allochtone ouderen.

Integrale aanpak participatiebevordering

Dit punt sluit aan bij de geuite wens dat er meer samenhang komt tussen het verstrekken van inkomensondersteuning, het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie. Dit benadrukt de noodzaak voor een meer integrale benadering, waarin activering en participatie verbonden worden met zelfredzaamheid en die daardoor vooral gericht is op het versterken van de eigen kracht van mensen met een minimuminkomen. Uitgangspunt van deze vorm van participatiebevordering is het inspelen op de behoeften en problemen die groepen mensen met een laag inkomen in hun eigen leefsituatie tegenkomen.

Een voorbeeld van zo'n vorm van participatiebevordering is het leggen van een verbinding tussen participatievormen in drie leefdomeinen: het privé-domein, het domein van werk, inkomen en voorzieningen, en het domein van het sociale leven (De Gruijter e.a., 2010). In het privé-domein vindt de zorgparticipatie plaats en gaat het om zorgzelfredzaamheid. Hieronder vallen de huishouding, de zorg voor gezondheid (zowel de eigen als die van anderen), en het onderhoud van het persoonlijke sociale netwerk. In het tweede leefdomein, dat van werk, inkomen en voorzieningen, gaat het om financiële en fysieke zelfredzaamheid. En in het derde domein, het sociale leven, gaat het om sociale participatie (sociale zelfredzaamheid) in de recreatie, het vrijwilligerswerk, de politiek, sociale netwerken, sport en cultuur. Iemand is zelfredzaam als er sprake is van een adequate combinatie van participatie in de drie leefdomeinen. Het gaat hierbij om een flexibele combinatie, die kan wisselen naar gelang iemands levensfase en levensloop. We spreken van zelfredzaamheid als iemand in elk van de drie leefdomeinen in meer of mindere mate actief is. Met dit model is het mogelijk om in de beleidsontwikkeling meerdere afdelingen te betrekken.

In de uitvoering kan deze invalshoek verbonden worden met de in Vlaardingen gehanteerde methode van de participatieladder. Concreet gaat het erom meer oog te hebben voor de verschillende aspecten van zelfredzaamheid bij onderdelen van de participatieladder. Ook het bestrijden van sociaal isolement biedt vanuit deze invalshoek meer concrete aanknopingspunten. Via een gerichte en directe benadering van de eenzamen is het in een gesprek eerder duidelijk op welke

punten een persoon ondersteuning nodig heeft om de drempel over te stappen naar een minder eenzaam leven.

Preventie van armoede

Een van de conclusies van dit onderzoek is dat er in Vlaardingen aandacht moet blijven voor de positie van kinderen en jongeren in minimahuishoudens. Uit een studie van het Sociaal Cultureel Planbureau van dit jaar blijkt dat het hard nodig is om concrete maatregelen te blijven nemen. Het SCP onderscheidt drie soorten van sociale uitsluiting: materiële achterstelling, gebrek aan sociale participatie, en onvoldoende sociale rechten. Materiële achterstelling houdt in dat kinderen vanwege financiële tekorten geen nieuwe kleren of schoenen krijgen, ze kunnen geen verjaardagfeestje geven, en hun ouders kunnen de schoolkosten met moeite betalen. Bij een gebrek aan sociale participatie zitten kinderen niet op een sport- of hobbyclub, ze maken vrijwel nooit een uitstapje, gaan niet op vakantie, en ze spreken niet thuis af met vrienden. Als de sociale rechten van kinderen niet zijn verzekerd, dan leven ze in een buurt met veel overlast en weinig saamhorigheid. De buurt is niet veilig en er zijn weinig of slecht onderhouden speelplekken.

6.3 Samenwerking verbeteren

Binnen de gemeente

Binnen de gemeente is de inzet van ambtenaren en politici groot. Deze inzet is sterk gericht op het daadwerkelijk, concreet ondersteunen van de doelgroepen van het beleid, de mensen met een minimuminkomen die extra steun in de rug kunnen gebruiken. Het gaat bij de samenwerking binnen de gemeente vooral om beleid gericht op kinderen, ouderen, arbeidsongeschikten en chronische zieken. In dat kader zijn er bijvoorbeeld contacten met de afdeling Sport over het stimuleren van bewegen. De samenhang met het Wmo-beleid kan nog worden versterkt.

Wat betreft de onderlinge samenwerking zijn de ambtenaren vooral tevreden over de heldere structuur van de gemeentelijke organisatie. Zij weten bij welke collega ze moeten zijn voor een bepaalde vraag. Zelf geven ze aan dat er verbeteringen mogelijk zijn in de mate waarin en/of de manier waarop gezamenlijk met andere afdelingen het effect van maatregelen wordt geanalyseerd. Bij hun suggesties voor het verbeteren van de kwaliteit van de onderlinge samenwerking is opvallend dat zij meer zicht willen hebben op de inhoud en de financiële onderbouwing van allerlei regelingen die onderdeel zijn van het minimabeleid.

Samenwerking met organisaties

De samenwerking van de gemeente met de maatschappelijke organisaties bestaat vooral uit de uitwisseling van informatie. Ook is er vaak contact over individuele cases en delen de gemeentelijke afdelingen deskundigheid en loketten met organisaties in het veld. De samenwerking richt zich op specifieke doelgroepen, zoals ouderen, kinderen van mensen met een laag inkomen, chronisch zieken en dak- en thuislozen.

De organisaties zijn vooral tevreden over het feit dat afspraken worden nagekomen en dat er kennis is bij de gemeente over wat de organisatie doet ten aanzien van armoede en sociale uitsluiting. Het minst

tevreden zijn de organisaties over hun betrokkenheid bij het evalueren van het effect van maatregelen in relatie tot de opbrengst voor de doelgroepen van het beleid.

Toekomst van het armoedenetwerk

Wat betreft de toekomst bestaat er een duidelijke behoefte bij de organisaties om meer met de gemeenten samen te werken. Het armoedenetwerk, waarbinnen organisaties de afgelopen vier jaar hebben deelgenomen aan de armoedeconferenties, biedt een goede basis voor een verdere uitbouw van de samenwerking. Dit netwerk draagt nu vooral bij aan het verwerven van kennis over elkaar en de doelgroep en een beter bereik van de doelgroep.

De sociale agenda voor Vlaardingen kan de komende jaren vooral gericht zijn op het verstevigen van een gezamenlijke aanpak van het huidige armoede- en participatiebeleid. Het gaat niet zozeer om een uitbreiding van voorzieningen, maar wel om het aanbrengen van meer samenhang tussen de verschillende onderdelen van het beleid. Op sommige punten, zoals een preventieaanpak, het bevorderen van zelfredzaamheid en het bestrijden van eenzaamheid, zijn nieuwe initiatieven mogelijk, zeker als dit gebeurt in samenwerking met de maatschappelijke organisaties. Daarbij moeten in ieder geval de mensen met een laag inkomen zelf een belangrijke rol spelen om hun perspectief op het doorbreken van de spiraal van armoede te vergroten.

Literatuur en documenten

- Centraal Bureau voor de Statistiek (2009). *Gemeente Op Maat; Vlaardingen*. CBS: Vlaardingen.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. *Cijfers van Statline uit 2006 en 2009*.
- Gemeente Vlaardingen (2008). *Armoedemonitor 2007*. Groningen: KWIZ.
- Gemeente Vlaardingen (2008). *Wmo in Vlaardingen 2008-2011*. Vlaardingen: gemeente Vlaardingen.
- Gemeente Vlaardingen (2009). *Verbetering van bereik en gebruik van regelingen voor de minima*. Vlaardingen: Gemeente Vlaardingen, afdeling Sociale Zaken en Werk.
- Gemeente Vlaardingen (2010) *Krijg nou wat. Extra vergoedingen voor Vlaardingers met een laag inkomen*. Vlaardingen: Gemeente Vlaardingen, afdeling Sociale Zaken en Werk.
- Gemeente Vlaardingen (2010). *Cijfers armoedebeleid Vlaardingen 2010 en vergelijking cijfers 2007 - 2010*. Vlaardingen: gemeente Vlaardingen.
- Gemeente Vlaardingen (2010). *Keuzes voor de toekomst. Coalitieakkoord 2010 - 2014*. Vlaardingen: Gemeente Vlaardingen.
- Gruijter, M. de, Marissing, E., & Nederland, T. (2010). *Participatiebevordering in de Wmo. Participeren in drie leefdomeinen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- NIBUD (2010). *Minima-effectrapportage gemeente Vlaardingen 2010*. Utrecht: NIBUD.
- Roest, A., Lokhorst, A. & Vrooman, C. (2010), *Sociale uitsluiting bij kinderen: omvang en achtergronden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Steketee, M., Mak, J., & Tierolf, B. (red.) (2010). [*Kinderen in Tel: Databoek 2010*. Ongepubliceerde absolute cijfers over kinderen in bijstandsgezinnen uit 2008]. Verwey-Jonker Instituut.
- StimulanSZ (2008). *Minimascan 2008*. Vlaardingen: StimulanSZ.

Bijlage 1 Wensen voor de lokale sociale agenda

Hieronder geven we een gedetailleerd overzicht van wensen voor de lokale sociale agenda, zoals die zijn genoemd door de verschillende groepen geënquêteerden en geïnterviewden.

De wensen van de sleutelinformanten:

- Meer aandacht voor kinderen van mensen met een laag inkomen.
- Meer inzetten op preventie.
- Verbeteren van de schuldhulpverlening.
- Vooroordelen wegnemen over mensen met een laag inkomen.
- Meer ruimte voor een integrale benadering en maatwerk.
- Aansluiten bij wat mensen kunnen en doen.

De wensen van de vertegenwoordigers van de mensen met een laag inkomen:

- Blijvend oog houden voor de mensen met een laag inkomen.
- De termijnen van toekenning van uitkeringen zo kort mogelijk houden, want als dit te lang duurt, gaan mensen automatisch schulden opbouwen: *'Als iemand niet kan eten, is het even niet relevant of dat zijn eigen schuld is of niet'*.
- Iedereen toeleiden naar betaald werk.
- Voorlichting geven over de omgang met geld.
- Goedkopere en goed onderhouden huurwoningen aanbieden. Het gaat niet om luxe, maar het moet wel fijn zijn om in te wonen. Problemen in huis, zoals lekkage of schimmel, kunnen grote invloed hebben op iemands gemoedstoestand.
- Geef mensen hun gevoel van eigenwaarde weer terug, door hen zelf initiatieven te laten ontplooiën en deze te ondersteunen. Want juist het 'niet meedoen' heeft zoveel impact op het leven van mensen met een laag inkomen.

De wensen van de ambtenaren:

- Centraliseren van de beschikbare professionele hulpverlening.
- De regelingen zo laagdrempelig mogelijk aanbieden.
- Samen uitzoeken hoe het bereik van de inkomensregelingen vergroot kan worden.
- Meer aandacht hebben voor maatschappelijke participatie in plaats van 'zomaar geld uit te delen'.

- Het bereik van inkomensondersteuning vergroten onder mensen met een laag inkomen met een baan. Deze mensen zijn er vaak niet van op de hoogte dat zij een beroep kunnen doen op bepaalde regelingen.
- De computerregeling niet beperken tot een bepaalde leeftijd, maar ook beschikbaar maken voor oudere schoolgaande kinderen.
- Het gebruiksvriendelijk maken van webpagina's voor mensen met een laag inkomen, zoals [www.recht op bijstand.nl](http://www.recht-op.bijstand.nl).
- Helder maken hoe organisaties de gemeente kunnen helpen bij de signalering van armoede.
- Meer aandacht voor de zelfredzaamheid van de mensen met een laag inkomen.
- Verbetering van de communicatie richting burgers (Klare Taal).
- Een nog grotere bekendheid geven aan de voorzieningen binnen het armoedebeleid.
- De financiële prikkel verhogen bij de aanvaarding van werk.
- Nagaan of de doorverwijsfunctie verbeterd kan worden.
- Meer controle op en verantwoording van de minimaregelingen.

De wensen van de medewerkers van maatschappelijke organisaties:

- Een-op-een begeleiding van mensen met een laag inkomen door vrijwilligers.
- Eenheid creëren in de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen.
- Uitzoeken hoe de mensen te bereiken zijn die hun huis niet uitkomen.
- Meer focussen op kinderen die leven in een kansarme omgeving.
- Kinderen uit arme gezinnen moeten mee kunnen blijven doen, ondanks de bezuinigingen.
- Focus op de oorzaken van armoede.
- Aandacht voor de combinatie van participatie en integratie.
- Meer aandacht voor de preventie van sociale uitsluiting.
- Het realiseren en bevorderen van sociale samenhang in buurten.
- Aandacht voor de problemen waar men door de aanstaande bezuinigingen tegenaan kan gaan lopen.
- Aandacht besteden aan de toename in de diversiteit van financiële problemen.
- Creatieve ideeën ontwikkelen met betrekking tot het voorkomen van sociale uitsluiting; vaak is met weinig geld al veel mogelijk.
- Het creëren van banen voor nieuwe Nederlanders.
- Gericht blijven op de vraag hoe men elkaar kan vinden in het netwerk voor de toekomst.
- Aandacht besteden aan ouderen in een isolement.
- Voorkomen dat mensen uit hun huis worden gezet.
- Richten op de toename van het aantal burgers die kampen met financiële problemen.
- De zelfredzaamheid van mensen intact houden of versterken, en daarom zorgen voor psychosociale begeleiding.
- Nagaan welke ideeën het netwerk kan leveren om de armoede en bezuinigingen tegen te gaan.

Bijlage 2 Over het onderzoek in Vlaardingen

Het Verwey-Jonker Instituut heeft gebruik gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve bronnen en methoden. Wij hebben:

- Bestaand onafhankelijk onderzoek over de gemeente geanalyseerd (waaronder CBS-statistieken).
- Relevante beleidsdocumenten bestudeerd.
- Interviews gehouden met de drie belangrijkste sleutelinformanten in de gemeente Vlaardingen op het gebied van armoede en sociale uitsluiting.
- Interviews gehouden met drie vertegenwoordigers van de mensen met een laag inkomen in Vlaardingen. Dit waren vertegenwoordigers van de Voedselbank, de kerken en Stichting Leergeld.
- Een digitale enquête gehouden onder ambtenaren en medewerkers van maatschappelijke organisaties.

Over de enquête

Method

Aan een geselecteerde groep van gemeenteambtenaren en medewerkers van maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in Vlaardingen is via de e-mail een uitnodiging verstuurd voor deelname aan het onderzoek naar samenwerking op dit gebied. De lijst met organisaties en e-mailadressen is door de gemeente Vlaardingen samengesteld.

Via een link in de uitnodigingsmail kwamen de respondenten terecht bij een vragenlijst. De vragenlijst bestond voor de deelnemers van maatschappelijke organisaties uit 29 vragen en voor de gemeenteambtenaren uit 34 vragen. De vragenlijst kon online worden ingevuld. Als eerste werd een korte introductie gegeven op het Europese Jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting en op de deelname van de gemeente Vlaardingen aan de Stedenestafette en het onderzoek. Hierna konden de respondenten beginnen met het beantwoorden van de vragen. Aan de organisaties en gemeenteambtenaren is na tien dagen een herinnering verstuurd.

De gemeente kreeg de kans om in de enquête drie vragen naar keuze te stellen. Zij koos ervoor deze vragen te richten op het armoedenetwerk. De inleiding luidde als volgt: *'Als lid van het armoedenetwerk heeft uw organisatie de afgelopen 4 jaar deelgenomen aan de armoedeconferenties van Vlaardingen. Het hoofdonderwerp van deze conferenties was de bestrijding van armoede en het voorkomen van sociale uitsluiting.'* Daarna zijn de volgende drie vragen gesteld:

1. Wat is de betekenis van dit netwerk voor uw organisatie?
 - Kennis verwerven over elkaar en de doelgroepen van het minimabeleid
 - Verbeteren van het bereik van de doelgroepen van het minimabeleid
 - Verbeteren van de communicatie met de doelgroepen van het minimabeleid
 - Uitwisseling van methoden en instrumenten
 - Verbeteren van afstemming tussen projecten
 - Gezamenlijk projecten uitvoeren
 - Anders, namelijk

2. Wat is de belangrijkste rol van uw organisatie in dit netwerk?
 - Consulteren, informeren van ander organisaties
 - Adviseren
 - Coproduceren
 - Meebeslissen
 - Anders, namelijk

3. Voor welke behoeften van mensen met een laag inkomen zijn er nog geen voorzieningen getroffen? [Open vraag]

Resultaten

In totaal hebben vijftien medewerkers van maatschappelijke organisaties en zeven gemeenteambtenaren de vragenlijst ingevuld. De medewerkers van de maatschappelijke organisaties zijn in dienst bij dertien verschillende organisaties. Verder zijn bijna alle gemeenteambtenaren werkzaam bij de afdeling Sociale Zaken en Werk. Eén ambtenaar houdt zich bezig met de Formulierenbrigade.

Wanneer het gaat om het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting, dan zijn twee ambtenaren betrokken bij de formulering van het beleid en zijn zes ambtenaren betrokken bij het bewaken van de uitvoering van het geformuleerde beleid. Verder zijn drie ambtenaren projectleiders of coördinatoren. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal respondenten per type organisatie.

Tabel 1.1 Deelnemers aan de digitale enquête

Type organisatie	Aantal deelnemers
Gemeente	7
Professionele organisatie, voornamelijk actief op het gebied van zorg	2
Professionele organisatie, voornamelijk actief op het gebied van welzijn	6
Professionele organisatie, voornamelijk actief op het gebied van financiën	1
Religieuze organisatie (bijv. een kerkelijke organisatie of moskee)	
Vrijwilligersorganisatie	2
Belangenorganisatie voor minima	1
Ander type organisatie	3
Totaal aantal deelnemers	22

Onder 'ander type organisatie' vallen twee woningcorporaties en een adviesorgaan over Wonen, Welzijn en Zorg.

Colofon

Opdrachtgever/financier	Project Erop af: doen en delen! en de deelnemende gemeenten
Auteurs	Drs. T. Nederland Drs. J. van den Toorn Drs. R. Lammerts
Omslag	Grafitall, Valkenswaard
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Vlaardingen telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail secr@verwey-jonker.nl website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl> en www.stedenestafette.nl

ISBN 978-90-5830-422-3

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2010.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.